

Newsletter analityczny nr 17 (2-15.12.2014)

Program „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu w dn. 2–15 grudnia 2014 r.:

Za najważniejsze wydarzenie mijających dwóch tygodni należy uznać konferencję COP w Limie oraz znaczący spadek cen ropy na światowych rynkach surowców.

Komentarz:

W 1992 roku podczas szczytu w Rio de Janeiro przyjęto Ramową Konwencję w sprawie zmian klimatu. Podczas tegorocznego 20 COP w Limie – spotkaniu stron Konwencji – po raz kolejny podejmowano próby dyskusji oraz negocjacji, ale po raz wtóry nie dały one oczekiwanego rezultatu. Przyjęcie procedury, zgodnie z którą państwa będą zgłaszać poziomy redukcji emisji, a następnie na ich podstawie ONZ sporządzi zestawienie pokazujące różnice między poziomami emisji a zakładanym poziomem emisji, który ogranicza wzrost temperatury na Ziemi do 2°C, nie może być uznawane za sukces. Już w tym momencie można ocenić, że składanie przez poszczególne kraje deklaracje będą niewystarczające. Spowoduje to impas w przyjęciu regulacji.

W stosunkach międzynarodowych tworzenie reżimów międzynarodowych – do których należy zaliczyć regulacje dotyczące klimatu – może następować w wyniku narzucenia przez hegemonia lub grupę określonych regulacji pozostałej grupie państw lub też w wyniku kompromisu i zgody wszystkich krajów. Do niedawna, w przypadku kwestii klimatu obowiązywał drugi ze wskazanych modeli. Jednak wraz ze zwiększeniem aktywności Stanów Zjednoczonych – czego przykładem jest deklaracja podpisania w Pekinie w listopadzie b.r., w której USA zadeklarowały redukcję emisji o 14% do roku 2025 w stosunku do 1990 roku – można zauważyć zmianę modelu tworzenia reżimu ochrony klimatu. Aktywne włączenie się Stanów Zjednoczonych nie dziwi. Są one stroną Konwencji oraz protokołu z Kioto (choć do nie ratyfikowały), a ich stanowisko wynika ze świadomości wpływu zmian klimatu na wzrost

zagrożenia dla bezpieczeństwa i porządku międzynarodowego. Jednocześnie, dzięki postępowi technologicznemu USA są ekonomicznie przygotowane do działań redukcyjnych (od lat deklarują wprowadzenie redukcji emisji pod warunkiem powszechności systemu i włączeniu do niego ChRL).

Biorąc pod uwagę spodziewany impas, decyzje w sprawie przyszłości ochrony klimatu będą negocjowane w trójkącie USA – ChRL – Unia Europejska, a reszta państw będzie musiała podporządkować się temu co zostanie ustalone na forum tej trójki. W tym trójkącie Unia Europejska ma najmniejszą siłę ekonomiczną i militarną, lecz z punktu widzenia wartości, które również ogrywają istotną rolę w polityce, ma do odegrania istotną rolę. Pozycja UE dodatkowo wzrasta, dlatego że rola ChRL jako rzecznika państw rozwijających się, żądających rekompensat finansowych i instrumentów wsparcia zmalała z powodu wielkości emisji (27,1 %), wobec czego kraj ten uległ marginalizacji i osamotnieniu. Ambitne cele polityki klimatyczno-energetycznej przyjęte w listopadzie przez Radę Europejską dodatkowo wzmacniają legitymizację Unii do działania. Trzeba również podkreślić, iż przyjęte przez Radę decyzje umożliwiają wspólnie zmianę polityki klimatyczno-energetycznej w przypadku nieosiągnięcia porozumienia w przyszłym roku w Paryżu na kolejnym COP. W przełamaniu impasu, do którego najprawdopodobniej dojdzie po publikacji zgłaszanych przez państwa redukcji emisji (1 listopada 2015 roku, na miesiąc przed COP) istotną rolę mogą odegrać organizacje pozarządowe, które poprzez globalną mobilizację będą wywierały przede wszystkim na Chiny presję przyjęcia regulacji. Tego czynnika nie należy bagatelizować ponieważ NGO wielokrotnie już udowodniły, iż potrafią doprowadzić np. do bojkotu zakupu towarów, co dla chińskiej gospodarki nastawionej na eksport stanowiłoby duży problem.

Wprowadzenie redukcji emisji nie tylko będzie chronić klimat, ale również zwiększy konkurencyjność Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych, czy Japonii, które są bardziej niż reszta świata zaawansowane w budowie gospodarek niskoemisyjnych. Umożliwi to również eksport z tych krajów technologii niskoemisyjnych do tych, które ich nie posiadają. Z punktu widzenia Unii Europejskiej może to stanowić istotny impuls wzmacniający nadwątloną kryzysem 2008 roku gospodarkę.

Inne istotne wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 2–15 grudnia 2014r.

Europa i świat:

2.12 – Gazprom zmniejszył dostawy gazu do Unii Europejskiej i Turcji o 25%.

2.12 – Matteo Renzi, premier Włoch, stwierdził, że decyzja Rosjan o rezygnacji z budowy gazociągu South Stream „nie wywołuje zaniepokojenia w Rzymie”.

3.12 – Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju zatwierdził dodatkowe finansowanie dla projektu budowy sarkofagu ochronnego w nieczynnej elektrowni jądrowej w Czarnobylu.

3.12 – Słowacki Eustream zaproponował dostarczanie zachodnioeuropejskiego gazu do Bułgarii, Rumunii, państw byłej Jugosławii oraz na Ukrainę.

3.12 – Białoruś i Rosja zapowiedziały podpisanie na początku grudnia trzyletniego kontraktu, na dostawy gazu.

3.12 – Na Ukrainie wstrzymano działalność 252 kopalń znajdujących się na terytorium objętym działalnością antyterrorystyczną.

3.12 – Niemiecki rząd ogłosił, że do 2020 roku planuje zmniejszyć emisję CO₂ o 78 mln ton.

3.12 – Awaria elektrowni atomowej w Zaporozżu na południowym wschodzie kraju.

3.12 – Francuska firma Soitec osiągnęła rekordową sprawność próbki skoncentrowanego ogniwa fotowoltaicznego (CPV), która wyniosła 46%.

3.12 – Po obradach rady energetycznej USA-UE ogłoszono chęć współpracy w sprawie sankcji wobec Rosji oraz wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego Europy i Ukrainy.

3.12 – Miguel Arias Canete, komisarz ds. energii i polityki klimatycznej zapowiedział, że na początku przyszłego roku zostanie przedstawiony plany unii energetycznej. Jego zdaniem polityka energetyczna należy do priorytetów UE.

4.12 – Władze Izraela ujawniły, że flota tego kraju przy wsparciu Egipcjan 12 listopada udaremniła atak ekstremistów z Państwa Islamskiego na platformy wydobywcze gazu na wschodzie Morza Śródziemnego.

4.12 – Jean-Claude Juncker, szef Komisji Europejskiej stwierdził, że UE pozwoli na budowę South Stream, jeśli będzie on powstawał „zgodnie z prawem europejskim”.

5.12 – Hugh Sealy, dyrektor systemu handlu emisjami (ETS) ONZ skrytykował decyzję Brukseli o niewłączaniu pozwoleń z tego systemu do unijnego, która pojawiła się w toku negocjacji Szczytu Klimatycznego ONZ w Limie.

5.12 – Zdaniem Viktora Orbana, premiera Węgier, w interesie tego kraju ważne jest, aby powstał „gazociąg, który dociera do Węgier z pominięciem Ukrainy”.

5.12 – Według prognozy think-tanku Thema1, do 2020 roku koszty energii pozyskiwanej z paneli fotowoltaicznych zrównają się z cenami energii pochodzącej z sieci.

5.12 – Massachusetts Institute of Technology (MIT) opublikował wyniki badań, w których zaprzeczył negatywnemu wpływowi elektrowni wiatrowych na zdrowie człowieka.

5.12 – Naftohaz wniósł przedpłatę za 1 mld ³ rosyjskiego gazu.

8.12 – Podczas spotkania premierów Turcji i Grecji – Ahmetem Davutoglu oraz Antonisa Samarasa dyskutowano m.in. o przebiegu prac przygotowawczych gazociągów TANAP i TAP oraz budowie terminala LNG w Aleksandropolis.

8.12 – Z danych australijskiego rządowego biura statystycznego wynika, że 1/5 australijskich gospodarstw domowych jest wyposażona w instalację kolektorów słonecznych lub system fotowoltaiczny.

8.12 – Podczas szczytu klimatycznego w Limie UE domagała się ambitnych celów klimatycznych.

8.12 – Według Aleksandra Nowaka, rosyjskiego ministra energetyki, aby został zapewniony swobodny tranzyt gazu do Europy, Ukraina musi kupić 4 mld ³ rosyjskiego gazu.

11.12 – Zdaniem prof. Jerzego Buzka, światowe cele ograniczenia emisji CO₂ powinny być ambitne, ale jednocześnie uwzględniać różnice pomiędzy poszczególnymi krajami.

11.12 – W związku z rezygnacją Rosji z budowy South Stream, Chorwacja, przez której teren miał on przebiegać powróciła do planów budowy gazoportu na wyspie Krk.

13.12 – W ocenie Aleksandry Jarosiewicz, eksperta Ośrodka Studiów Wschodnich, Azerbejdżan obawia się agresywnej polityki Rosji.

13.12 – Według „The Independent”, spadek cen ropy może negatywnie wpłynąć na inwestowanie w odnawialne źródła energii.

14.12 – Gazociąg Siła Syberii według zapowiedzi Chin, za 10 lat osiągnie swoją prognozowaną przepustowość (38 mld ³).

14.12 – Podczas konferencji klimatycznej w Limie uzgodniono projekt porozumienia, które ma być podstawą do zawarcia umowy w sprawie zapobiegania ocieplenia klimatu w Paryżu w 2015 roku.

14.12 – Abdullah al-Badri, szef OPEC, przyznał, że jeśli spadek cen ropy będzie nadal tak istotny, to oznacza, że „do obniżenia cen znacznie przyczyniła się spekulacja”.

14.12 – Zdaniem prof. Zbienia Karczuna z SGGW, choć rezultaty szczytu w Limie nie są zadowalające, to jest to podstawa do osiągnięcia kompromisu podczas konferencji w Paryżu.

15.12 – Z raportu Komisji Europejskiej wynika, że wydobycie gazu łupkowego w Europie będzie droższe niż w USA ze względu m.in. na warunki geologiczne, wyższe standardy środowiskowe i niższej społecznej akceptacji dla poszukiwań i wydobycia surowca.

15.12 – Kongres USA uchwalił ustawę umożliwiającą wprowadzenie dodatkowych sankcji gospodarczych wobec Rosji.

Polska:

2.12 – Państwowa Agencja Atomistyki opublikowała wyniki przeprowadzonych przez Homo Homini badań, z których wynika, że prawie 70% Polaków nie obawia się budowy elektrowni atomowej.

2.12 – Budowa Terminala Naftowego w Gdańsku jest zaawansowana w ponad 40 procentach.

2.12 – W speckomisji dobiegają końca prace nad projektem ustawy o OZE.

3.12 – Według statystyk opublikowanych przez Eurostat, pomimo 20-procentowego wzrostu PKB w latach 2008-2012 w Polsce niewiele wzrosło zużycie energii.

4.12 – Piotr Duda, szef Solidarności podczas obchodów „Barbórki” stwierdził, że próby ograniczania roli węgla w polskiej gospodarce to „energetyczne samobójstwo”. Jego zdaniem, w Polsce nie ma żadnej alternatywy dla tego surowca.

4.12 – Jarosław Kaczyński opublikował list do górników, w którym stwierdził, że jego zdaniem polskie górnictwo znajduje się w najgorszej od lat sytuacji.

4.12 – Janusz Piechociński, minister gospodarki powiedział, że Polska nadal będzie szczególnie traktowała węgiel, jednak decyzje w tej sprawie nie mogą być oderwane od realiów gospodarczych.

4.12 – Janusz Palikot odnosząc się do listu Jarosława Kaczyńskiego do górników stwierdził, że „wprowadza on górników w błąd”. Zdaniem szefa Twojego Ruchu tylko osiągnięcie rentowności kopalń jest sposobem na rozwiązanie problemów sektora.

4.12 – Zdaniem Bronisława Komorowskiego, polska energetyka jeszcze przez wiele lat będzie oparta na węglu.

5.12 – Zespół polskich inżynierów i naukowców stworzył urządzenie, które pozwoli tanim kosztem produkować arkusze grafenu oraz przybliży rozpoczęcie ich masowej produkcji.

5.12 – Z wyników badań opublikowanych przez Ministerstwo Środowiska wynika, że Polacy dostrzegają potrzebę redukcji emisji gazów cieplarnianych.

5.12 – Tomasz Tomczykiewicz, wiceminister gospodarki, podczas posiedzenia Senatu powiedział, że w 2014 roku strata polskiego sektora górniczego może wynieść 1 mld PLN.

5.12 – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie przyznał dotację w wysokości do 26,7 mln PLN na program obejmujący dalszą wymianę ogrzewania oraz termomodernizację 49 budynków na terenie miasta.

5.12 – Na dachu Instytutu Stomatologii Centralnego Szpitala Klinicznego w Łodzi uruchomiono jedną z największych w Polsce dachowych instalacji fotowoltaicznych o mocy 237 kWp.

7.12 – Wojciech Kowalczyk, pełnomocnik rządu ds. górnictwa zapewnił, że rząd nie planuje zamknięcia wszystkich kopalń. Jego zdaniem, projektowanie zmiany nie będą jednak „cieszyły się przychylnością wszystkich”.

8.12 – Janusz Piechociński, minister gospodarki zwrócił uwagę, że „nie ma sprzeczności w rozwoju energetyki odnawialnej oraz opartej na węglu czy uranie”.

8.12 – Maria Wasiak, minister infrastruktury i rozwoju zapowiedziała przeznaczenie około 33 mln EUR z funduszy unijnych na zmniejszenie emisyjności polskiej gospodarki oraz promowanie zrównoważonego transportu.

9.12 – W ocenie polskich ekspertów ds. środowiska i energii, skuteczny program termomodernizacji domów jednorodzinnych pozwoli zaoszczędzić około 700 mld PLN w ciągu najbliższych 20 lat.

10.12 – Polska zapowiedziała zaangażowanie się w realizację ogłoszonego przez przewodniczącą Komisji Europejskiej Jean-Claude'a Junckera planu stworzenia Europejskiego Funduszu Inwestycji Strategicznych (EFIS).

11.12 – Rzecznik Trybunału Sprawiedliwości UE uznał, że Polska powinna zostać ukarana kwotą 61 tys. EUR za każdy dzień opóźnienia we wdrożeniu dyrektywy o OZE.

11.12 – Kompania Węglowa wycofała się z pomysłu odebrania deputatów węglowych dla byłych pracowników.

12.12 – Według analityków, w przypadku utrzymania niskich cen węgla koksowego oraz nierozwiązania problemów pracowniczych, w przyszłym roku Jastrzębska Spółka Węglowa może mieć problem z osiągnięciem neutralnych przepływów pieniężnych.

Warszawa, 15 grudnia 2014r.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.